

Landbosforhold har fundet en Deel Agitation Sted; jeg troer, at den hist og her har fundet Sted paa en Maade, som jeg maa ansee for meget beklagelig, og troer, at den i nogle Retninger har virket til Skade (Tscherning: Til Gavn!); jeg troer, at den i nogle Retninger har virket til Skade, i enkelte maaffee til Fordærvelse (Tscherning: Til Forfrælsse. — Stemmer: Beviis! Beviis! — B. Christensen: Blot eet eneste Beviis. — Formanden ringer med Kloffen). Jeg maa bede om at maatte tale uden Afbrydelse; er der Andre, som ville have Ordet, vil jeg gjerne tie til de have udtalt. (Ophold). Jeg troer, som sagt, at turde antage, at der har fundet en saadan Agitation Sted i Landbosforholdene, navnlig i Forholdet mellem de større og de mindre Eiendomsbesiddere. Fra denne Forudsætning tillader jeg mig da at gaae ud. Det er nu ganske vist, at, hvor Agitation finder Sted, maa der ogsaa være Agitationsstof; men, ligesaa vist er det ogsaa, at dette Stof, naar Agitationen træder til, let kan blive benyttet paa en Maade, som gaaer ud over den rette Grændse. — Man seer, jeg tager ikke Ordet „Agitation“ i den fletteste Betydning; thi ellers kunde jeg overhovedet ikke her tale om „den rette Grændse“. Men, hvor der er Agitation, der er der ogsaa Ledere af Agitationen, det kan ikke seile; det synes mig at være en logisk berettiget Slutning, at der i Landet maa findes, nær eller fjernt, Mænd, som, vistnok i Følelsen af Pligt, af et Kald, muligt af de bedste og bedste Motiver — jeg er ikke Dommer over Nogens Motiver — kaste sig over disse Gjenstande. Det forekommer mig nu, dersom de Herrer ville tage disse Anordninger i behørig Overveielse, ikke vanskeligt at forstaae, hvorledes Sagen i Virkeligheden vil stille sig, naar en Lov om Hovrets Afløsning kommer ud, der siger: Parterne skulle hver vælge 2 Boldgiftsmand, og det ene Valg skal være aldeles frit. Det forekommer mig, at, naar der paa eet og andet Sted i Landet — jeg vil tænke mig en enkelt Egn, ligegyldigt hvilken — maatte findes Mænd, der, som jeg tillod mig at forudsætte, kunde have nogen Tilbøielighed til at kaste sig over disse Gjenstande, saa er der Grund til at antage, at

de muligen kunne til en vis Grad bemægtige sig saadanne Sager og kunne faae Leilighed til at indtage en Plads mellem de paagældende Parter, der muligt i sin endelige Virkning kunde blive mindre heldbringende for disse; det kunde vel endog være, hvis der i en saadan Kreds vare enkelte Mænd, der fandt sig kaldede til at lede slike Bevægelser, at de da kunde komme til at udøve en i sig ikke ønskelig, en maaffee noget for stor Indflydelse, ja, at de indenfor denne Kredsens Grændser ligesom kunde bemægtige sig alle Traadene og fra et Centrum vide at indvirke paa disse Sagers Gang (Latter). Jeg troer virkelig, at det var tænkeligt, at slike Mænd kunde paa nogle Steder udøve en temmelig indgribende Indflydelse ved Udviklingen og Gjennemførelsen af den, som vi jo Alle antage, ønskelige og i og for sig høist vigtige Reform. Jeg tvivler ingenlunde paa, at saadanne Mænd netop i disse Anliggender vilde finde et meget brugbart Stof til at skaffe sig en endnu højere Betydning (Latter), en endnu dybere Indflydelse paa Bondestanden; men jeg har derimod nogen Tvivl om, hvorvidt det for Sagen selv vilde være tjenligt, at vi aabnede Veien for Sligt. Jeg er ikke utilbøielig til at troe, at disse Sager maaffee nok saa meget, som andre, vilde blive benyttede som et Agitationsstof, hvor vi dog ingenlunde skulde ønske, at der agiteres, hvor vi tværtimod maae ønske en rolig, en besindig Udvikling af Forholdene, og jeg holder mig overbevist om, at den Frygt ikke er ugrundet, at den omhandlede Reform derved mulig kunde udsættes for i en ikke ganske ringe Grad at afdrages fra den for det Heles Vel i sig meest ønskelige Gang. Jeg har ikke taget i Betænkning at udtale dette, fordi jeg troer, at kunne gjøre det, uden at nogen Eneeste er besøiet til derover at støde sig; thi jeg har forud sagt, at jeg vilde tale i Almindelighed, og jeg har ogsaa talt i Almindelighed, men troer dog at have talt saaledes, at det kan forstaaes (Ja! Ja!); og dersom jeg tilstrækkelig er bleven forstaaet (Ja!), saa haaber jeg ogsaa at have begrundet, hvorfor det er mig magtpaaliggende, at gjøre det klart for det ærede Thing, at vi have gyldig Grund til at vogte os for at gaae ind paa de foreslaaede frie Valg, dersom det skal kunne ventes, at